

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Fiyat İstikrarı

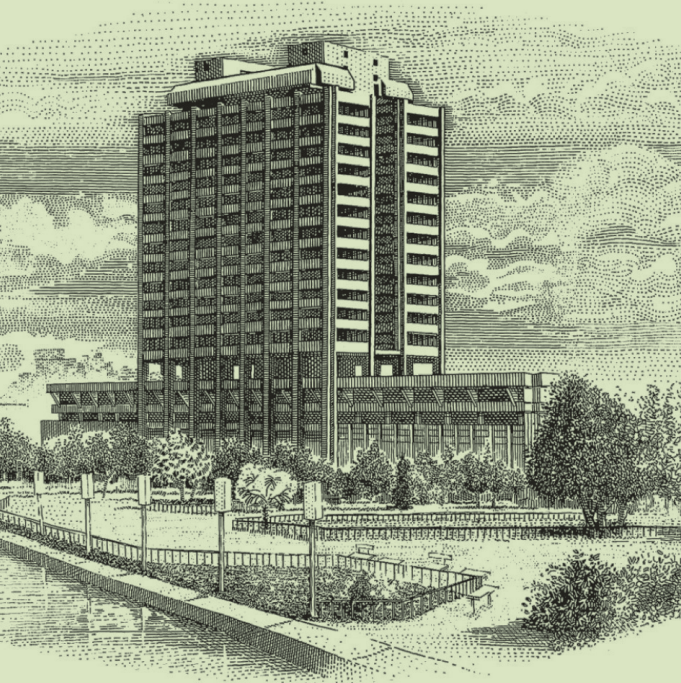
Finansal İstikrar

Ödeme Sistemleri

Kur Rejimi

Rezerv Yönetimi

Banknot Basımı

2012

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası temel olarak para ve kur politikasını düzenlemek ve banknot dolaşımını sağlamaktan sorumludur.

Temel amacı fiyat istikrarını sağlamak olan Merkez Bankası ayrıca finansal sistemde istikrarı sağlayıcı önlemleri almakla da görevlendirilmiştir.

Bunun yanı sıra ülkemizde tedavülde olan banknotların basımından ve dolaşımının sağlanmasından, ödeme sistemlerinin kurulması ve işletilmesi ile uluslararası rezervlerin yönetilmesinden de Merkez Bankası sorumludur.

Merkez Bankası, 11 Haziran 1930 tarihinde bir anonim şirket olarak kurulmuştur. Bankanın hisse senetleri, dört sınıfa ayrılmıştır: (A) sınıfı hisseler Hazineye aittir ve bu hisse sınıfının oranı Merkez Bankası Kanunu gereği yüzde 51'den az olamaz. (B) sınıfı hisseler Türkiye'de faaliyette bulunan milli bankalara, (C) sınıfı hisseler milli bankalar dışında kalan diğer bankalarla imtiyazlı şirketlere, (D) sınıfı hisseler ise Türk ticaret kuruluşlarıyla Türk uyruklu gerçek ve tüzel kişilere aittir.

Merkez Bankası, fiyat istikrarı amacına ulaşmak için uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını doğrudan belirleme yetkisine sahiptir. Bu da Merkez Bankasının, birçok gelişmiş ülke merkez bankalarındaki uygulamalara paralel olarak, kanunen **araç bağımsızlığına** sahip olduğu anlamına gelmektedir. Merkez Bankası fiyat istikrarı amacına yönelik olarak 2006 yılından itibaren **açık enflasyon hedeflemesi rejimi** uygulamaktadır.

5 2012

Merkez Bankasının orta vadeli enflasyon hedefi yüzde 5 olarak belirlenmiştir.

5 2013

5 2014

Bankanın temel politika aracı bir hafta vadeli repo ihale faiz oranıdır. Banka, gecelik borç alma ve borç verme faiz oranları arasında oluşan faiz koridorunu ve zorunlu karşılıkları da politika aracı olarak etkin şekilde kullanmaktadır.

0 %

Enflasyon ve Fiyat İstikrarı

Enflasyon, bir ekonomideki mal ve hizmetlerin fiyatlarında gözlenen sürekli ve genel kapsamlı artışı ifade etmektedir. Enflasyon ortamında, 1 Türk lirası ile alınabilecek mal miktarı azalır ve dolayısıyla Türk lirasının değeri düşmüş olur.

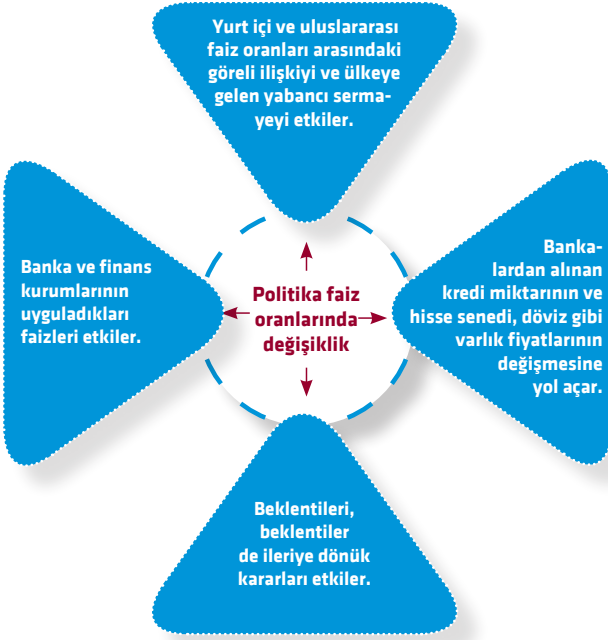
Yüksek enflasyon, insanların yatırım, tüketim ve tasarruf kararlarını etkiler. Enflasyon oranı, insanların bu kararlarını verirken dikkate almayacakları kadar düşük ise ve bu düşük enflasyon sürdürülebiliyorsa, o ekonomide fiyat istikrarı sağlanmış demektir.

Merkez Bankasının amacı Kanunu ile belirlenmiştir. Buna göre, “Bankanın temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Banka, fiyat istikrarını sağlamak için uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını doğrudan kendisi belirler. Banka, fiyat istikrarını sağlama amacı ile çelişmemek kaydıyla hükûmetin büyüme ve istihdam politikalarını destekler.”

Para Politikası Kurulu

Merkez Bankası Kanunu’nda 2001 yılında yapılan değişiklikle Para Politikası Kurulu oluşturulmuştur. Para Politikası Kurulu, enflasyon hedeflemesi rejimi çerçevesinde, para politikası kararlarının alındığı organdır. Kurul, Başkanın başkanlığı altında, Başkan Yardımcıları, Banka Meclisi üyeleri arasından seçilecek bir üye ve Başkanın önerisi üzerine müşterek kararla atacak bir üyeden oluşur.

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu tarafından faiz oranlarında yapılan değişiklik enflasyon üzerindeki etkisini dört kanaldan göstermektedir:

Faiz oranlarında yapılan değişikliğe ekonominin uyum sağlaması zaman alır. Aktarım kanallarından bazıları etkisini diğerlerinden daha çabuk gösterebilir. Etkiler, politika değişikliklerinin sözleşmelere ne kadar zamanda yansıyacağı, bireylerin tüketim alışkanlıklarını ne kadar zamanda değiştirecekleri gibi unsurlara bağlıdır. Ayrıca, geçmişteki enflasyon oranına bakarak karar alma alışkanlıkları olan bir ekonomide politika değişikliklerinin etkileri daha zayıf olmaktadır.

Enflasyon Raporu

Enflasyon hedeflemesi rejimi çerçevesinde Merkez Bankasının temel iletişim aracı Enflasyon Raporu'dur. Yılda dört kere yayımlanmakta olan Rapor ile Banka, enflasyon görünümü ile enflasyonu etkileyen unsurları değerlendirmekte ve orta vadeli enflasyon ve çıktı açığı tahminleri ile para politikası görünümünü paylaşmaktadır.

Finansal İstikrar

Fiyat istikrarının sağlanmasının yanı sıra, finansal sistemin sağlıklı çalışmasının sağlanması ve sürdürülmesi de modern merkez bankalarının görevleri arasındadır.

Finansal sistemde meydana gelen aksaklıklar ekonomik büyümeye zarar verebilmekte, işsizliği artırabilmekte, fiyat istikrarını tehlikeye atabilmekte ve para politikası uygulamalarını zora sokabilmektedir. Bu nedenle, merkez bankalarının finansal istikrarı ve dolayısıyla ekonominin tümünü etkileme riski olan durumlara karşı önlemler alması gerekmektedir.

Bu çerçevede Merkez Bankası, finansal sistemde istikrarı sağlamak ve para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almakla da görevlendirilmiştir. Merkez Bankası, ilgili diğer otoritelerle birlikte, özellikle küresel dengesizliklerden kaynaklanan makro finansal riskleri kontrol altında tutmayı amaçlamaktadır. Banka bu amaçla, küresel finansal krizin yarattığı mevcut konjunktörde politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının yanı sıra gecelik borç alma ve borç verme faizleri arasında oluşan faiz koridorunun ve zorunlu karşılıkların bir arada kullanıldığı bir politika bileşimi tasarlamıştır.

Finansal İstikrar Raporu

Merkez Bankası, finansal sistemin tümüne yönelik değerlendirmelerini yılda iki kez yayımladığı Finansal İstikrar Raporu aracılığıyla kamuoyu ile paylaşmaktadır.

Ödeme Sistemleri

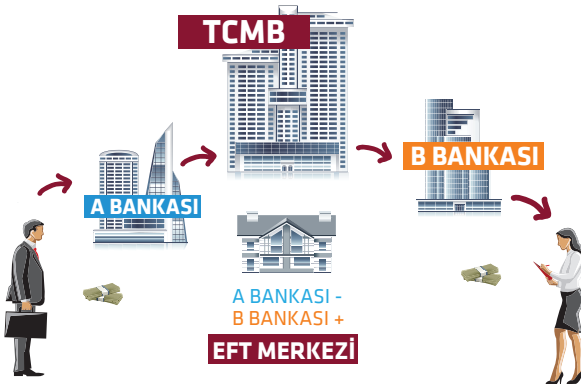
Ödeme sistemlerinin etkin ve güvenli çalışması yalnızca ülke ekonomisi, finansal sistem ve para politikası yönünden değil; aynı zamanda ekonomik alanda faaliyet gösteren kuruluşlar ve bireyler için de önem taşımaktadır.

Ödeme sistemlerinde oluşabilecek herhangi bir sorun bankaları, reel sektörde faaliyet gösteren firmaları, bireyleri ve sonuçta ülke ekonomisini etkileyebilmektedir. Dolayısıyla, olağan koşullarda göreceli olarak önemi daha az algılanan bu altyapı, ülkemiz ekonomisi için stratejik öneme sahiptir.

Merkez Bankası, para ve menkul kıymetlerin güvenli ve hızlı bir şekilde transfer edilebilmesi için ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemleri kurmak, kurulmuş ve kurulacak sistemlerin kesintisiz işlemlerini ve denetimini sağlayacak düzenlemeleri yapmakla görevlidir. Merkez Bankası bu amaçla bankaların, kişilerin ve firmaların günlük hayatta sıklıkla kullandığı Elektronik Fon Transferi (EFT), Elektronik Menkul Kıymet Transferi (EMKT) ve çek takas sistemlerinin sorunsuz çalışmasını sağlamaktadır.

Ödeme sistemleri arasında özel bir önemi olan EFT sistemi bir bankadan diğerine Türk lirası cinsinden ödeme gönderilmesini sağlayan elektronik ödeme sistemidir. EMKT sistemi ise bir bankadan diğerine devlet tahvili ve hazine bonosu gibi menkul kıymetlerin aktarılmasını sağlayan sistemdir. Her iki sistem de gerçek zamanlı olarak çalışmakta, bir başka ifadeyle işlemler anında yapılmaktadır. Çeklerin banka şubeleri arasında hesaben tesviyesini sağlama amacı taşıyan çek takas sistemi ise çekle ödemelerini gerçekleştirmek isteyenlere emek ve zaman tasarrufu sağlamaktadır.

EFT SİSTEMİ VE ÖDEME AKIŞI

Döviz Kuru Politikası

Türkiye’de uygulanacak döviz kuru rejimini hükûmet ile birlikte belirlemek Merkez Bankasının temel görevlerinden biridir. Belirlenen döviz kuru rejimi çerçevesinde döviz kuru politikasının biçimlendirilmesi ile uygulanması görevi ve yetkisi ise Merkez Bankasına aittir.

Merkez Bankası, kur politikası uygulamalarını, para politikası hedeflerine uygun olarak belirlemektedir. Uygulanan para politikasının değişmesi durumunda, kur politikasında da değişikliğe gidilebilmektedir.

Türkiye’de 2001 ekonomik krizinin ardından “dalgalı döviz kuru” uygulamasına geçilmiştir. Dalgalı kur rejiminde döviz kurları piyasadaki **arz** ve **talep** koşulları tarafından belirlenmektedir.

Döviz arz ve talebini belirleyen esas unsurlar:

- Uygulanan para ve maliye politikaları,
- Ekonomik temeller,
- Uluslararası gelişmeler,
- Bekleyişlerdir.

Dalgalı kur rejiminde döviz kuru bir politika aracı olarak kullanılmamakta, Merkez Bankasının nominal veya reel herhangi bir kur hedefi bulunmamaktadır.

Merkez Bankası, döviz alım veya satım işlemlerini uyguladığı kur rejimine uygun olarak kurların düzeyini veya yönünü belirleme amaçlı yapmamakta, sadece kurdaki aşırı dalgalanmaları önlemeye yönelik tedbirler almaktadır.

Uluslararası Rezervlerin Yönetilmesi

Uluslararası rezervler, ülkelerin para otoriteleri tarafından kontrol edilen, her an kullanıma hazır, diğer para birimlerine çevrilebilme (konvertibilite) özelliği bulunan ve uluslararası ödeme aracı olarak kabul gören varlıklardır.

Ülkemizin altın ve döviz rezervlerini saklamak ve yönetmekle görevli olan kurum Merkez Bankasıdır. Merkez Bankası,

- Para ve kur politikalarına olan güveni sağlamak ve bu politikaları desteklemek,
- Hazinesin yabancı para iç ve dış borç servisini gerçekleştirmek için gerekli döviz likiditesini bulundurmak,
- İç ve dış şoklara karşı kırılganlığı azaltmak,
- Uluslararası piyasalarda ülke ekonomisine duyulan güveni artırmak

için rezerv tutmaktadır.

Merkez Bankası, rezervlerin yönetiminde ülke menfaatlerine öncelik vermektedir. Bu amaçla uluslararası rezervler, anaparanın korunması ve gerekli likiditenin sağlanması esasları gözetilerek en düşük riske sahip yatırım araçlarında değerlendirilmektedir. Dolayısıyla Merkez Bankası muhafazakar bir yatırım stratejisi izlemektedir. Merkez Bankası, rezerv yönetimi sırasında karşılaşılabilecek risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve kabul edilebilir sınırlar içinde tutulabilmesi için etkin bir risk yönetim stratejisi uygulamaktadır. Merkez Bankası sahip olduğu rezervlerin seviyesini düzenli olarak Genel Ağ sitesinde yayımlamaktadır.

Banknot Basımı

Bir ülkenin parası o ülkenin egemenlik ve bağımsızlığının sembolüdür. Türkiye’de para basma yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir. Meclis, banknot basma ve ihraç imtiyazını tek elden ve süresiz olarak Merkez Bankasına devretmiştir.

Banknotlar, Merkez Bankası bünyesinde bulunan Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından tasarlanmakta ve basılmaktadır. Merkez Bankası kendi banknot matbaası bulunan dünyadaki sayılı merkez bankalarındandır.

Banknotların tasarımında ülkemizin ve toplumumuzun tarihsel ve kültürel mirasında önemli yer tutan mekan, figür, kişi ve olaylardan yararlanılmaktadır. Merkez Bankası banknotların tasarım ve basım sürecinde yüksek güvenlik özelliklerine sahip olmasına özen göstermektedir. Basılan banknotların dağıtımı ve gerekli görüldüğünde dolaşımda bulunan banknotların yenisi ile değişimi Bankanın yurt çapındaki 21 şubesi aracılığıyla yürütülmektedir. Ayrıca, Bankanın şubesinin bulunmadığı illerden 16’sında ise Ziraat Bankası şubeleri nezdinde tesis edilen banknot depoları ile bankalara ve katılım bankalarına hizmet verilmektedir.

Merkez Bankası, banknotların basımını gerçekleştirmenin yanı sıra, piyasada dolaşacak olan Türk lirası banknotların miktarını belirlemekten de sorumludur.

BANKNOT BASIMI

Dolaşımdaki banknotlar altı kupürden oluşmaktadır. Banknotların arka yüzlerinde ülkemizde yetişmiş ve evrensel değer taşıyan kişilerin portreleri kullanılmıştır.

Ülkemizde madeni paraların basımı ve dağıtımı ise Hazine Müsteşarlığına bağlı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir.

Daha Fazla Bilgi İçin...

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın Genel Ağ sitesi (www.tcmb.gov.tr) aracılığıyla, Banka tarafından yayımlanan her türlü yayın, duyuru ve istatistiki bilgiye; aynı zamanda Başkan, Başkan Yardımcıları ve diğer yetkililer tarafından yapılan konuşma ve sunumlara ve Banka ile ilgili diğer bilgilere ulaşabilirsiniz.

Genel Ağ sitesine üye olarak, yapılan güncellemeler hakkında anlık, günlük ve haftalık periyotlarda bilgi sahibi olabilirsiniz.

Sanal Müze'de ise (www.tcmb.gov.tr/sanalmuze/) eski ve yeni banknotlar ile Banka tarihine ilişkin ayrıntılı bilgileri ve Bankanın sanat koleksiyonundan seçkileri bulabilirsiniz.

Bankanın yayınlarından talep etmek için, iletisimbilgi@tcmb.gov.tr adresine elektronik posta gönderebilirsiniz.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İdare Merkezi
İstiklal Cad. 10 06100 Ulus, Ankara, Türkiye
Telefon: (312) 507 50 00
Faks: (312) 507 56 04
Genel Ağ sitesi: www.tcmb.gov.tr
Elektronik posta: iletisimbilgi@tcmb.gov.tr

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ücretsiz yayınıdır.